Saznajte koja su vaša prava u digitalnom svijetu

Smjernice Savjeta Evrope za poštovanje, zaštitu i ostvarivanje prava djeteta u digitalnom svijetu

Specijalno za djecu i mlade do 18 godina

www.coe.int/children

Izgraditi Evropu za djecu i sa djecom

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Ko je napisao ove smjernice i zašto?

Savjet Evrope je grupa od **46** država u Evropi koje zajednički rade na očuvanju mira i ljudskih prava.

Savjet Evrope pomaže zemljama u Evropi da **štite dječja prava*** **– vaša prava!**

Ta prava uključuju i vaša prava u **digitalnom svijetu***.

Savjet Evrope želi da odrasli i djeca shvate što treba uraditi da bi djeca mogla da uživaju svoja prava u digitalnom okruženju.

* **Dječja prava** su obećanja koja su vlade država dale djeci kako bi im omogućile da imaju dobar život.

* **Digitalni svijet** (ili digitalno okruženje) obuhvata sve načine na koje djeca koriste kompjutere i internet: pametne telefone i tablete, kompjuterske igrice i društvene medije.

Koje su najvažnije stvari koje je potrebno imati na umu kada se štite dječja prava?

Pet stvari koje su uvijek važne i koje oni koji odlučuju za vas i drugu djecu treba da poštuju su:

1. **Najbolji interesi djeteta*** su jedna od najvažnijih stvari na koje treba misliti kada se donose odluke ili kada treba nešto uraditi.
2. **Djeca se mijenjaju od rođenja do 18. godine.** Tinejdžeri i mlađa djeca imaju različite sposobnosti i potrebe.
3. **Sa djecom ne treba postupati drugačije u odnosu na ostale ako za to ne postoji dobar razlog.**
4. **Mišljenje djeteta treba saslušati i ozbiljno shvatati.**
5. **Vlade država*** treba da **podstiču, podržavaju i rade sa drugima** (kao npr. sa preduzećima, nastavnicima, roditeljima i sa djecom) na zaštiti dječjih prava.

***„U najboljem interesu djeteta“** znači da kada se donosi neka odluka, dobrobit djeteta treba da bude na prvom mjestu.

* Kad se kaže da **vlade država** treba da podržavaju djecu, misli se na državnu, regionalnu i lokalnu upravu i organizacije koje su sa njima povezane.

Koja vaša prava treba da budu zaštićena i zašto?

Sva djeca treba da imaju mogućnost da koriste digitalno okruženje

To znači:

- Da cijene treba da budu pristupačne (i ako je moguće da bude besplatan pristup na javnim mjestima).
- Da možete da ga koristite i vi djeca sa invaliditetom, djeca sa sela i djeca migranti.

Vaše pravo na informacije

- Vlade država treba da se postaraju da imate lak pristup informacijama koje su korisne za djecu.
- Vi treba da naučite kako da poštujete druge kada su onlajn (na primjer, da ne ohrabrujete maltretiranje ili nasilje)
- Preduzeća treba da obezbijede informacije o uslovima korišćenja tako da ih djeca mogu lako naći i razumjeti.

Vaše pravo da učestvujete u odlučivanju

- Škole, vlade, preduzeća i međunarodna tijela treba da vas pitaju za mišljenje i da ga uvažavaju.

Vaše pravo na formiranje i pridruživanje grupama onlajn

- Kada ste onlajn, ne treba da vas nadziru ni vlasti ni bilo ko drugi, osim kada je to dozvoljeno zakonom.

Vaše pravo na igru

- Vlade i preduzeća treba da vas podržavaju da se igrate, da budete kreativni, da rješavate probleme i da sarađujete sa drugom djecom.

Vaše pravo na privatnost i zaštitu ličnih podataka*

- Svi bi trebalo da budu upoznati sa vašim pravom na privatnost.
- Treba da naučite kako da čuvate svoje lične podatke onlajn.
- Vaši lični podaci treba da se koriste samo kada vi to dozvolite (ili ako ste premladi, kada to dozvole vaši roditelji) i samo ako je to dopušteno zakonom.
- Treba da imate mogućnost da razumijete kako se vaši lični podaci koriste i kako možete da ih obrišete ili ispravite greške.
- Pametni uređaji u igračkama ili odjeći ne treba da se koriste da bi se prikupljale informacije o vama.

Vaše pravo na obrazovanje

- Škole treba da imaju digitalnu tehnologiju koja vam je potrebna.
- Potrebno je da naučite vještine koje su vam neophodne. Na tom putu, posebno je važno da dobijaš podršku ako si djevojčica, ako je tvoja porodica siromašna ili ako si dijete sa invaliditetom.

Vaše pravo na zaštitu od nanošenja štete*

- Moraju se vršiti provjere starosnih granica.
- Vas i vaše roditelje treba naučiti šta da radite kada naiđete na štetan sadržaj ili kada se suočite sa maltretiranjem ili opasnostima od nepoznatih ljudi.
- Treba da imate mogućnost da na lak način prijavite štetan sadržaj i ponašanje.
- Materijal koji sadrži seksualno zlostavljanje djece onlajn mora biti zaustavljen.

Lični podaci su: tvoje ime, tvoje godine, gdje živiš i gdje se nalaziš.

***Šteta podrazumijeva:** maltretiranje, navođenje djece da počine krivična djela, podsticanje netrpeljivosti prema ženama, drugim rasama, na samoubistvo ili samopovređivanje; kockanje, seksualno zlostavljanje i pretjerano korišćenje kompjutera, tableta i pametnih telefona toliko da to šteti snu ili zdravlju.

Šta vlade država i ostali treba da urade da bi obezbijedili da možete da uživate svoja prava u digitalnom svijetu?

- Da donesu **zakone i politike** koji štite vaša prava u digitalnom svijetu.
- Da se pobrinu da **svi rade zajednički**.
- **Da obavještavaju i podstiču** sve koji rade sa djecom da shvate i daju sve od sebe kako bi obezbijedili da možete da uživate svoja prava u digitalnom svijetu.
- Da obezbijede da svi vi imate pristup digitalnom svijetu.
- Da sprovedu **istraživanje** kako bi shvatili na koji način možete imati koristi od digitalnog okruženja, ali i da treba da vas zaštite od štetnih uticaja u njemu.
- **Pritužbe i pravni lijekovi*.** Vlade država treba da osiguraju da vi i vaši roditelji možete da se žalite kada se vaša prava ne poštuju, i to na način koji je lako razumjeti i primijeniti.

***Pravni lijekovi obuhvataju:** izvinjenja, uklanjanje štetnog sadržaja, tužbe, ispravku netačnih informacija.

© Savjet Evrope, maj 2020.

Izgled i ilustracija: Andy Matthew, The Port Creative, Edinburg (UK).

Svi zahtjevi koji se tiču reprodukcije ili prevoda cijelog ili dijela ovog dokumenta treba da budu upućeni Direkciji za komunikacije (F-67075 Strasbourg Cedex ili publishing@coe.int).

Ova publikacija sadrži Preporuke CM / Rec (2018) 7 Komiteta ministara upućene državama članicama u verziji prilagođenoj djeci o smjernicama za poštovanje, zaštitu i ispunjavanje prava djeteta u digitalnom okruženju.

Publikacija je prevedena preko projekta Saveta Evrope za zaustavljanje seksualnog iskorišćavanja i zloupotrebe djece putem interneta @ Europe (EndOCSEA @ Europe), uz finansijsku podršku Fonda za zaustavljanje nasilja.

Upoznajte se sa smjernicama i naučite o svojim pravima u digitalnom okruženju!

Da biste saznali više o akcijama Savjeta Evrope u oblasti dječjih prava, posjetite:
www.coe.int/children

Zahvalnost dugujemo profesorici Lori Landi i dr Mišel Templton sa Kraljevskog univerziteta u Belfastu (UK), koje su nam pomogle da pripremimo ovu verziju smjernica Savjeta Evrope prilagođenu djeci, kao i Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava (Direktoratu za unapređenje i zaštitu ljudskih prava i sloboda) koji su nam pomogli da pripremimo verziju na crnogorskom jeziku.

QUEEN'S UNIVERSITY BELFAST

CENTRE FOR CHILDREN'S RIGHTS

CNR

Savjet Evrope je evropska organizacija koju čini 46 država, sa sjedištem u Strazburu u Francuskoj. Osnovan je kako bi osigurao da sve države članice štite ljudska prava, uključujući prava djeteta, sprečavanjem svake vrste nasilja nad njima i podržavajući djecu da razviju svoj puni potencijal.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE